

комп'ютера або інтернету. Сучасні діти раннього віку мало спілкуються, мало грають і гуляють у природі, їх складно чимось здивувати, проте у них є найсучасніші девайси, завантажено в телефони ігри і відео. Пристрасть до технологій також призводить до того, що діти втрачають зв'язок один із одним і з довкіллям. Особливістю ігор сучасних дітей є переважне відображення життя вигаданих героїв, найчастіше, комп'ютерних, телевізійних, мультиплікаційних тощо. Науковці, які досліджують проблеми дитячої гри, визнають той факт, що дошкільники краще знають віртуальний, а не реальний світ. За даними ЮНЕСКО, 93% дітей дошкільного віку дивляться телевизор до 28 годин щотижня, ця цифра в 8 разів перевищує гранично допустимі норми. Як показують дослідження О.О. Смирнової [6, с. 28], у кімнаті сучасної дитини, яка мешкає в місті, у середньому налічується близько 400 іграшок, з яких тільки 6% реально використовуються в грі. Чим більше високотехнологічним є наше життя, тим більше природи нам потрібно.

На жаль, для дітей раннього віку, можливість ризикованих ігор, зменшується в порівнянні з попередніми поколіннями. Однією з переваг залучення дітей до ризикованих ігор є так звані «уроки для життя», які вони несвідомо засвоюють, практикуючи власні ризики. Численні дослідження показують, що завдяки фізичній активності й ризику в грі діти демонструють поліпшені моторні та просторові навички, а також оцінку ризику навчання і способи подолання ситуацій ризику. Зменшення ризикованої гри може потенційно означати збільшення проблем з психічним і психологічним здоров'ям у маленьких дітей, таких як неспокій, страх, депресія і самотність.

Список використаних джерел

1. Смирнова Е.О. Современная детская субкультура // Консультативная психология и психотерапия. 2015. № 4 (88). С. 25–35.
2. Смирнова Е.О., Рябкова И.А. Психологические особенности игровой деятельности современных дошкольников // Вопросы психологии. 2013. № 2. С. 15–24.
3. Выготский Л.С. Развитие личности и мировоззрение ребенка // Психология личности : В 2-х т. – Т. 2. – Самара, 1999. – С. 160–165.
4. Хейзинга Й. Homo ludens. В тени завтрашнего дня: пер. с нидерл. — М. : Изд. группа «Прогресс», «Прогресс-Академия», 1992. С.15-29.
5. Осорина М.В. Секретный мир детей в пространстве мира взрослых / М.В.Осорина. Изд. 3-е. — СПб. : Речь, 2004. 276 с.
6. Смирнова Е.О. Современная детская субкультура // Консультативная психология и психотерапия. 2015. № 4 (88). С. 25–35.

УДК 373.2.016:81-028.31(043.2)

Попович Н.Ф.,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій
Мукачівського державного університету
Дешко І.В.,
здобувач вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта»,
ОС бакалавр
Мукачівський державний університет

ЗАСОБИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Робота з розвитку мовлення дітей дошкільного віку має важливе значення у дошкільних навчальних закладах. Різноманітним проблемам мовленнєвого розвитку дошкільників присвячено ряд публікацій [1; 2; 3; 4; 5]. Актуальність дослідження засобів розвитку мовлення дітей дошкільного віку обумовлена специфічністю вікових можливостей дошкільників.

У сучасній методиці виокремлюють такі засоби розвитку мовлення дітей дошкільного віку: навчання рідної мови та мовлення на заняттях; організація спілкування дітей у різних видах діяльності (ігровій, побутовій, трудовій); сприймання різних видів зображувального

мистецтва; використання технічних засобів навчання; художня література; культурне мовленнєве середовище, мовлення педагога.

Одним із основних засобів є **навчання рідної мови та мовлення на заняттях**. Це – систематичний та цілеспрямований процес, у якому під керівництвом вихователя відбувається розвиток пізнавальних здібностей дітей дошкільного віку, засвоєння ними елементарних знань про навколишнє, оволодіння певними мовленнєвими вміннями та навичками. Кількість, мету та зміст контрольних занять визначає логопед разом із методистом дошкільного закладу. Завдання на перевірку знань подаються у цікавій ігровій формі.

Важливим засобом розвитку мовлення дітей дошкільного віку є організація їхнього спілкування у різних видах діяльності, зокрема в ігровій, побутовій та трудовій.

Вагому роль у розвитку мовлення дошкільників відіграють різноманітні ігри:

- рольові ігри сприяють самостійним висловлюванням дітей, активізують певну групу слів, пов'язаних зі змістом гри: професійний словник вихователя, лікаря, бібліотекаря, водія та ін.;

- будівельні ігри збагачують мовлення дітей словами, що означають якості, величину, просторове розміщення предметів (легкий, короткий, малий, знизу, всередині); професійні терміни (ганок, сходи, балкон, горище, стріха тощо);

в) рухливі ігри з текстом, ігри-драматизації сприяють формуванню правильного темпу, мовленнєвого дихання, дикції, виразності мовлення дітей;

г) дидактичні ігри закріплюють й активізують словниковий запас дошкільнят, сприяють формуванню їхніх мовленнєвих умінь і навичок (побудувати речення, описати, відгадати загадку, пригадати вірш та ін.).

Рольові ігри, комунікативні за своїм походженням, розвивають мовленнєву культуру, формують навички дотримування спілкувального етикету. Під час гри дитина вголос розмовляє з іграшкою, говорить і за себе, і за неї, наслідує гудіння літака, машини, голоси тварин, птахів тощо. У процесі гри вихователь і логопед багато розмовляють з дошкільниками, в результаті чого у некомунікабельних дітей виникає потреба у спілкуванні.

Вихователь повинен привертати увагу дошкільників до слова, надавати їм зразки лаконічного та точного мовлення, заохочувати їх звертатися з певними запитаннями, проханнями з приводу іграшок, самої гри, повідомляти про щось і т. д. У рольовій грі розвивається та вдосконалюється діалогічне мовлення дітей, а також виникає потреба у монологічному мовленні. Рольова гра сприяє становленню та розвитку регулюючої і плануючої функцій мовлення.

Поряд із рольовими іграми у дошкільному віці активно застосовуються **ігри з правилами**. До них належать дидактичні, рухливі ігри, ігри-драматизації.

Особливе місце у корекційному процесі займають **дидактичні та настільно-друковані ігри**. Їх використовують для вирішення усіх завдань мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.

Специфіка побутової діяльності виявляється в тому, що розвиток мовлення дошкільників відбувається з реальними стосунками у природній, невимушеній обстановці, зокрема під час одягання, приймання їжі, прогулянки тощо. Під час побутової діяльності збагачується й активізується словниковий запас дітей, формуються навички розмовного мовлення, відбувається засвоєння норм і правил мовленнєвого етикету тощо.

Посильна дітям дошкільного віку праця (господарсько-побутова, ручна, на лоні природи) сприяє розвитку їхнього словника та формуванню в них мовленнєвих навичок.

Ефективним засобом розвитку мовлення дошкільників є сприймання різних видів зображувального мистецтва – театрів, кіно, діафільмів, змісту дитячих книжок тощо. Важливим є те, що під час сприймання будь-якого виду мистецтва у дітей посилюються емоції, переживання, почуття. Згодом дошкільники засвоєні зразки літературної мови використовують у дитячих концертах, сюжетних іграх, іграх-драматизаціях і т. д.

Розвитку мовлення дітей дошкільного віку сприяє використання технічних засобів навчання. Технічні засоби навчання поділяють на три групи: екранні (діафільми, діапозитиви), екранно-звукові (кінофільми, телепередачі) та звукові (радіопередачі, магнітофонні записи). Вони допомагають вихователю вирішити цілий ряд завдань мовленнєвого розвитку дошкільників.

Художня література містить чудові зразки літературної мови для наслідування дітьми. Вона впливає на виразність мовлення дошкільників, допомагає їм відчутти красу рідної мови, розвиває образність дитячого мовлення. Художні твори активізують й уточнюють словник дітей, збагачують їхнє мовлення емоційно-експресивною лексикою, сприяють розвитку пам'яті й уяви. Правильно організована робота з літературним матеріалом привчає дошкільників уважно слухати, добирати слова-рими, чітко й правильно їх вимовляти, а також розвиває в дітей чуття мови.

Важливе значення для ефективного мовленнєвого розвитку дошкільників мають культурне мовленнєве середовище й мовлення педагога. Культуру мовлення працівників дошкільних навчальних закладів характеризують такі якості, як правильність, змістовність, логічність, багатство, точність, виразність, доречність і доцільність. Зразкове мовлення вихователя, безумовно, позитивно впливає на розвиток та вдосконалення мовленнєвих навичок дітей.

Отже, всі засоби мовленнєвого розвитку – навчання рідної мови та мовлення на заняттях, організація спілкування дітей у різних видах діяльності (ігровій, побутовій, трудовій), сприймання різних видів зображувального мистецтва, використання технічних засобів навчання, художня література, культурне мовленнєве середовище й мовлення педагога – є ефективними для розвитку мовлення дітей дошкільного віку. У поєднанні з умілим педагогічним впливом вони допомагають дітям засвоїти зразки досконалого літературного мовлення.

Список використаних джерел

1. Богуш А. Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми в розвивальному середовищі дошкільного навчального закладу : реалізація завдань освітньої лінії «Мовлення дитини» / А. Богуш, Н. Гавриш // Дошкільне виховання. – 2012. – №10. – С. 8-14.
2. Попович Н. Ф. Значення казки в розвитку дітей дошкільного віку / Н. Ф. Попович, Я. В. Сідлак // Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти : збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (м. Мукачеве, 26 жовтня 2017 р.) / гол. ред. В.І. Кобаль. – Мукачеве : МДУ, 2017. – С.120-121.
3. Попович Н. Ф. Методика проведення бесід за картинами з дітьми дошкільного віку / Н. Ф. Попович, А. Ю. Терновці // Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мукачеве, 25 жовтня 2018 року) / гол.ред. В.І. Кобаль. – Мукачеве : МДУ, 2018. – С. 61-64.
4. Попович Н. Ф. Розвиток словесної творчості у дітей дошкільного віку / Н. Ф. Попович // Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Мукачеве, 17-18 травня 2018 р.) / гол. ред. Т.Д. Щербан. – Мукачеве : МДУ, 2018. – С. 291-293.
5. Попович Н. Ф. Роль дидактичних ігор у розвитку зв'язного мовлення дітей дошкільного віку / Н. Ф. Попович, О. Г. Никуляк // Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мукачеве, 25 жовтня 2018 року) / гол.ред. В.І. Кобаль. – Мукачеве : МДУ, 2018. – С. 59-61.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>